

PATVIRTINTA

Viešosios įstaigos dienos centro „Mes esame“

direktoriaus 2020 m. rugsėjo 15 d. įsakymu Nr. 1-12-72

VŠĮ DIENOS CENTRO „MES ESAME“ PASLAUGŲ GAVĖJŲ

TEISIŲ IR PAREIGŲ CHARTIJA *(parengta pagal JT neįgaliųjų teisių konvenciją)*

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Neįgaliųjų teisių konvencija - tai dokumentas, kuriame išvardintos neįgaliųjų žmonių teisės ir laisvės. Konvencija skelbia, kad visi žmonės yra vertingi ir svarbūs, todėl neįgalieji turi tokias pačias laisves ir teises kaip ir visi kiti žmonės.

VŠĮ dienos centro "Mes esame" (toliau - DC) teisių ir pareigų chartija (toliau - teisių chartija) yra vietinis dokumentas, apibrėžiantis DC paslaugų gavėjų (toliau - asmenų, DC bendruomenės narių, lankytojų) teises ir pareigas.

VŠĮ dienos centras "Mes esame", vykdydamas savo misiją - teikti aukštos kokybės dienos socialinės globos paslaugas suaugusiems asmenims, turintiems proto ir kompleksinę negalią bei psichikos sutrikimų, taip pat vadovaudamasis Žmogaus teisių apsaugą, reglamentuojančiais teisės aktais (Jungtinių tautų neįgaliųjų teisių konvencija, Europos socialine chartija bei kitais žmogaus teises reglamentuojančiais dokumentais) sudarė šią chartiją.

II. DC PASLAUGŲ GAVĖJŲ TEISĖS IR PAREIGOS

1. Lygybė ir nediskriminavimas

Teisė

- Visi žmonės prieš įstatymą yra lygūs. Valstybės įstatymai gina kiekvieną žmogų.
- Visi DC paslaugų gavėjai yra lygūs, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl lyties, rasės, tautybės, soc. padėties, religijos, įsitikinimų ar pažiūrų.
- Kiekvienas DC paslaugų gavėjas yra savitas ir ypatingas, todėl jis privalo būti gerbiamas toks, koks yra.

Pareiga

- Paslaugų gavėjai turi gerbti kitus DC bendruomenės narius, jų neužgaulioti dėl lyties rasės, tautybės, soc. padėties, religijos, įsitikinimų ar pažiūrų (pagal poreikį organizuojami DC paslaugų gavėjų susirinkimai, akcijos, kurių tikslas – supažindinimas su teisių chartija).

2. Privataus gyvenimo neliečiamumas

Teisė

- Teisė į savo asmeninį ar šeimos gyvenimą: niekas negali savavališkai ar neteisėtai kištis, viešinti informacijos apie DC paslaugų gavėją.
- DC paslaugų gavėjai turi teisę į savo asmeninės erdvės (spintelė, darbo vieta) bei asmeninių daiktų apsaugą, nes tai yra jų privataus gyvenimo dalis.
- Kiekvienas DC bendruomenės narys turi teisę į savo duomenų apsaugą: negalima naudoti jo atvaizdo, garso ir vaizdo įrašų be jo sutikimo, išskyrus tuos atvejus, kai pats paslaugų gavėjas kartu su kitais centro bendruomenės nariais yra užfiksuotas viešuose, DC organizuojamuose renginiuose.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai turi gerbti kitų bendruomenės narių privatų gyvenimą: be sutikimo neimti svetimų daiktų ar skaityti ne jiems skirtos informacijos (el. laišakai, žinutės), nefilmuoti, nefotografuoti, neviešinti ar kitaip naudoti kitų atvaizdo.

3. Visuomenės švietimas

Teisė

- Svarbu, suteikti teisę DC lankytojams, atsižvelgiant į kiekvieno asmens galimybes, veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime.
- Suteikti DC paslaugų gavėjams teisę būti taip matomiems visuomenėje, taip didinant teigiamą suvokimą ir informuotumą apie neįgaliųjų gebėjimus ir asmeninius pasiekimus, kartu juos pačius kuo daugiau įtraukiant į šį viešinimo procesą: straipsniai (interviu, gyvas pokalbis su neįgaliuoju), parodos, viešos kūrybinės dirbtuvės ir pan.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjas privalo kiek įmanoma daugiau pats įsitraukti į visuomenės gyvenimą. Svarbi yra nuolatinė DC darbuotojų motyvacija ir padrąšinimas, teigiamų asmens savybių, gebėjimų, pasiekimų iškėlimas bei visokeriopa pagalba lankytojui, šiuos savo teigiamus dalykus viešinant.
- DC paslaugų gavėjas, dalyvaudamas įvairiuose viešuose renginiuose privalo laikytis visuomenėje priimtų bei DC nustatytų elgesio taisyklių, prižiūrint atsakingiems darbuotojams.

4. Prieinamumas

Teisė

- Teisė, gauti informaciją (jeigu ji nėra konfidenciali) susijusią su DC veikla, individualiai parenkant, kiekvienam asmeniui jam suprantamą ar priimtinausią informacijos pateikimo formą.
- DC paslaugų gavėjams turi būti užtikrinta teisė kartu su atsakingais darbuotojais, sudaryti jo individualų planą, numatyti veiklas, aptarti jo dalyvavimą DC numatytose išvykose ar renginiuose (pagal poreikį įtraukiant ir šeimą).
- Paslaugų gavėjas turi teisę naudotis įvairiomis ryšio priemonėmis, kaip vienu iš jam priimtinių būdų, jam svarbiai informacijai gauti.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai, kiek tai įmanoma, privalo patys įsitraukti, sudarinėję jį individualius planus, renkantis veiklas, drąsiai prašyti pagalbos, jeigu jiems pateikta informacija yra nesuprantama.
- Asmenys privalo nepiktnaudžiauti turimomis ryšio priemonėmis (mobilūs telefonai, planšetiniai kompiuteriai ir kt.) užsiėmimų metu (atsakingų darbuotojų kontrolė).
- Išvykų ar renginių metu, DC paslaugų gavėjai privalo elgtis mandagiai ir prižiūrimi atsakingų darbuotojų, laikytis elementarių elgesio taisyklių.

5. Teisė į gyvybę

Teisė

- DC pripažįsta asmens prigimtine teisę į gyvybę, svarbu imtis visų būtinų priemonių, kad ši teisė būtų veiksmingai užtikrinta neįgaliesiems, kaip ir visiems kitiems asmenims.
- Lankytojai turi teisę būti saugūs, iškilus grėsmei jų sveikatai ar net gyvybei, jais laiku būtų pasirūpinta ar suteikta reikiama pagalba DC.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai patys privalo rūpintis savo sveikata, saugoti ją, pagal asmenines savo suvokimo galimybes.
- Asmenys privalo kreiptis pagalbos į DC darbuotojus, pablogėjus jų fizinei, psichinei būklei arba jaučiant grėsmę savo sveikatai ar gyvybei.
- DC paslaugų gavėjai privalo žinoti, kad negalima trikdyti, žaloti kito bendruomenės nario sveikatos, taip kenkti jo psichinei ir fizinei būsenai.

6. Lygybė prieš įstatymą

Teisė

- Neįgalūs asmenys turi tokį patį teisinį veiksnumą kaip ir kiti asmenys visose gyvenimo srityse, nebent teismo yra nustatyta kitaip.
- Visiems DC paslaugų gavėjams yra taikomos tos pačios elgesio taisyklės ir numatoma vienoda atsakomybė jų nesilaikantiems.

Pareiga

- Paslaugų gavėjai privalo laikytis DC patvirtintų elgesio taisyklių bei teisių chartijoje numatytų įsipareigojimų, kurie turi būti nuolat aptarinėjami ir užtvirtinami įvairių teminių susirinkimų, "valandėlių", akcijų ar lankytojų Tarybos posėdžių metu.

7. Asmens laisvė ir saugumas

Teisė

- Neįgalus žmogus yra laisvas ir jo laisvės niekas negali varžyti.
- DC paslaugų gavėjas turi teisę laisvai išpažinti savo religiją, turėti savo pasaulėžiūrą, atrodyti, taip kaip nori ar laisvai išsakyti savo nuomonę, jeigu tai netrukdo ir niekaip nekenkia kitiems DC bendruomenės nariams.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai privalo būti tolerantiški kitų bendruomenės narių atžvilgiu: gerbti kitų laisvą apsisprendimą religijos, įsitikinimų, išvaizdos ir kitų skirtumų klausimais, nuolat diegiant supratimą, kad visi mes turim teisę būti unikalūs ir skirtingi.

8. Asmens neliečiamumo apsauga

Teisė

- Kiekvienas, be išimties, paslaugų gavėjas turi teisę į fizinį ir psichologinį neliečiamumą. Ši asmens teisė, kiek tai yra įmanoma, turi būti užtikrinama pasitelkiant DC darbuotojų pagalbą.

Pareiga

- Visi DC bendruomenės nariai turi gerbti vieni kitų nenorą bendrauti ar kitaip komunikuoti su šalia esančiais asmenimis. Negalima versti bendrauti ar fiziškai liesti, kito, jeigu jis to nenori.

9. Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos

Teisė

- DC lankytojai turi teisę į visas atitinkamas priemones, kurių gali imtis DC, kad užkirstų kelią visų

formų išnaudojimui, smurtui ir prievartai, taip pat užtikrinant atitinkamą pagalbos ir paramos formą paslaugų gavėjams bei jų šeimoms, jeigu tai atsitiktų.

- Svarbu, kad asmenims būtų užtikrinta teisė į nuolatinę informacijos gavimą apie tai, kaip išvengti ar atpažinti išnaudojimo, smurto ir prievartos atvejus.

Pareiga

- Kiekvienas paslaugų gavėjas privalo pranešti darbuotojams apie visas smurto formas, susijusias su juo ar kitais DC paslaugų gavėjais.
- Kiekvienas paslaugų gavėjas yra atsakingas už savo veiksmus DC, todėl privalo netrikdyti kitų bendruomenės narių nei fizinės, nei psichinės sveikatos.

10. Konfidencialumas

Teisė

- Teisė į duomenų apsaugą, susijusią su asmens psichine ir fizine sveikata, tai pat su bet kokia kita asmens privataus gyvenimo dalimi. Duomenys turi būti saugomi ir negali būti viešinami be to žmogaus sutikimo, ar kitos rimtos priežasties, įvertintos atsakingų DC darbuotojų.

Pareiga

- DC bendruomenės nariai neturi skleisti ar viešinti žinomos asmeninės informacijos apie kitus lankytojus, be jų sutikimo, nes tai yra neetiškas elgesys kito žmogaus atžvilgiu (supažindinti lankytojus su DC etikos kodeksu ir sekti, kad jo būtų laikomasi).

11. Įgūdžių ir gebėjimų lavinimas, stiprinimas

Teisė

- Teisė DC paslaugų gavėjams ugdyti savo asmenybę, talentus ir kūrybiškumą, taip pat savo darbinius, socialinius ir fizinius gebėjimus.
- DC lankytojai turi teisę į darbuotojų pagalbą, pasirenkant veiklas įvairiems jų įgūdžiams ir gebėjimams lavinti.
- DC paslaugų gavėjai turi teisę, kad būtų remiamasi jų poreikių ir stipriųjų pusių įvertinimu, planuojant ir rekomenduojant asmenims tam tikras veiklas.
- Paslaugų gavėjo teisė pačiam dalyvauti, sudarinėjant jo individualų planą bei parenkant jam tinkamiausią informacijos pateikimo metodą, atitinkantį jo suvokimo lygį.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjas privalo pats atsakingai dalyvauti, individualaus plano sudaryme tiek, kiek leidžia jo galimybės.

- Asmuo privalo pats stengtis lavinti visus savo gebėjimus ir vystyti savo talentus (reikalinga nuolatinė darbuotojų motyvacija ir suteiktos galimybės).

12. Darbinis užimtumas

Teisė

- Kiekvienam paslaugų gavėjui turi būti suteikta teisė (pagal poreikį įtraukiant ir artimuosius) pačiam pasirinkti jam priimtinausią užimtumo formą DC.
- DC paslaugų gavėjas turi teisę į saugią aplinką savo darbo metu.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjas privalo laikytis saugaus darbo taisyklių (asmuo turi būti supažindintas ir jos turi būti iškabintos darbinėje aplinkoje), elgtis mandagiai (supažindintas su elgesio taisyklių aprašu) bei stengtis kuo geriau atlikti savo darbą (nuolatinė darbuotojų motyvacija).
- Asmuo privalo klausyti atsakingų, jo darbines veiklas kuruojančių darbuotojų nurodymų.
- DC paslaugų gavėjas privalo susitvarkyti savo darbo vietą.

13. Dalyvavimas kultūriniame gyvenime ir sportas

Teisė

- DC pripažįsta lankytojų teisę dalyvauti kultūriniame gyvenime ir imasi visų atitinkamų priemonių, kad kiekvienam asmeniui, pagal jo asmenines galimybes, tai būtų užtikrinta: teatrų, muziejų, parodų, kino, koncertų, bibliotekų lankymas bei dalyvavimas kitoje kultūrinėje veikloje.
- DC imasi atitinkamų priemonių, kad suteiktų neįgaliesiems galimybę lavinti ir panaudoti savo pačių kūrybines, menines ir intelektines galias: rengti parodas, koncertuoti, dalyvauti įvairiuose konkursuose.
- DC paslaugų gavėjams yra suteikta teisė, pagal kiekvieno iš jų norus ir galimybes, dalyvauti sportinėse varžybose ar kitoje, savo ar už DC ribų, organizuojamoje sportinėje veikloje.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai privalo gerbti kitus ir laikytis DC patvirtintų elgesio taisyklių, įvairių išvykų bei renginių metu.

14. Nuomonės ir saviraiškos laisvė, galimybė gauti informaciją

Teisė

- Kiekvienas paslaugų gavėjas turi teisę pasinaudoti saviraiškos laisve ir laisvai reikšti savo nuomonę, pagal asmenines galimybes bei savo paties pasirinktomis bendravimo

formomis.

- Kiekvienas paslaugų gavėjas turi teisę turėti savo saviraiškos būdus (išvaizda, hobis, pasirinkta užimtumo forma, pagalba kitiems ir pan.) įsitikinimus bei pažiūras, kurių DC darbuotojai negali įtakoti, keisti ar diskriminuoti.
- DC paslaugų gavėjams yra suteikta laisvė patiems pasirinkti, koku būdu jie nori gauti jiems svarbią informaciją, jie taip pat turi teisę naudotis visuomenės informavimo priemonėmis: telefonu, planšete ir kt.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai išsakydami savo nuomonę, viešindami savo pažiūras ar rinkdamiesi saviraiškos būdus, neturi žeminti, įžeisti ar priversti nejaukiai jaustis šalia esančių asmenų.
- Naudotis visuomenės informavimo priemonėmis: telefonu, planšete ir kt., tik laisvu nuo užsiėmimų laiku, išskyrus išimtinius atvejus, juos iš anksto aptarus su atsakingais darbuotojais (pvz. atsiliepti į svarbų artimųjų skambutį ir pan.).

15. Dalyvavimas visuomeniniame ir bendruomenės gyvenime

Teisė

- Kiekvienas DC lankytojas yra pilnavertis bendruomenės narys, lygiai toks pat kaip ir kiti, turintis teisę įtakoti jos gyvenimą bei inspiruoti bendruomenės veiklą įvairiems pokyčiams.
- Asmenys turi teisę patys kelti ir spręsti, jiems rūpimus klausimus DC bendruomenės suformuotoje lankytojų Taryboje, kuri veikia kaip atskiras vietos savivaldos organas.
- DC paslaugų gavėjai turi teisę dalyvauti politiniuose rinkimuose ar priklausyti kokiam nors organizacijai, nesusijusiai su DC ir nebūti dėlto įtakojami ir kitaip veikiami.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai privalo patys nuspręsti, kiek aktyviai jie nori įsitraukti į DC bendruomenės gyvenimą: lankytojų Taryba, viešas nuomonės išsakymas svarbiais lankytojui klausimais, dalyvavimas renginiuose, įvairios išvykos.
- Asmuo turi pareigą pats nuspręsti, kokioms organizacijoms priklausyti už DC ribų bei gerbti šalia esančių asmenų pasirinkimą.

16. Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Teisė

- DC paslaugų gavėjai, gyvenantys savarankiškai ar gyvenimo namuose, turi teisę pasinaudoti DC bendruomenėje teikiama pagalba: reikiamų dokumentų ruošimas, bendradarbiavimas su atitinkamomis institucijomis, atstovavimas paslaugų gavėjų interesams.

- DC lankytojams yra suteikta teisė veiksmingai integruotis į DC bendruomenę, ir į pagalbą, kad būtų užkirstas kelias izoliavimuisi ar atskyrimui nuo jos, jeigu tik tokia grėsmė atsirastų.
- DC pripažįsta visų savo paslaugų gavėjų lygias teises pilnavertiškai būti ir dalyvauti bendruomenės gyvenime, taip pat lygias galimybes su kitais asmenimis rinktis veiklas ir gauti atitinkamas paslaugas. Taip pat imasi veiksmingų priemonių, kad sudarytų sąlygas neįgaliesiems visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje.

Pareiga

- DC paslaugų gavėjai privalo atsakingai elgtis, pasirinkdami kaip ir su kuo gyventi (kartu su DC darbuotojais įvertinama asmeniui galimos rizikos ir pasekmės).
- Kiekvienas asmuo privalo stengtis pagarbiai ir mandagiai elgtis su kitais lankytojais bei prisidėti prie draugiškos DC bendruomenės atmosferos kūrimo.

III. DC LANKYTOJŲ TEISIŲ IR PAREIGŲ CHARTIJOS SKLAIDOS FORMOS

- Tarybos susirinkimai;
- Teminiai renginiai;
- „Valandėlės“ grupėse.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Šis dokumentas tiesiogiai taikomas ir užtikrinama jo įgyvendinimo priežiūra kasdieniniame DC bendruomenės gyvenime, įtraukiant visus DC darbuotojus.